

KOKARDA NARODOWA

- SYMBOL ŚWIĘTA NARODOWEGO TRZECIEGO MAJA

W ostatnich latach rozpowszechnił się zwyczaj noszenia kokard z okazji świąt państwowych. Z tej okazji warto prześledzić historię polskich barw narodowych.

W ujęciu heraldycznym polskimi barwami była zawsze biel orła i czerwień tarczy herbowej. Proporce z białym orłem pojawiły się już w średniowieczu, m.in. w bitwie pod Płowcami w 1331. Na odzieży pojawiły się po raz pierwszy w 1792, podczas pierwszych obchodów uchwalenia Ustawy Rządowej, czyli Konstytucji 3 Maja (1791). Uczestnicy udekorowali stroje barwami narodowymi, a kobiety założyły białe suknie przepasane czerwonymi szarfami.

Biel i czerwień były już wówczas rozpoznawane jako symbole Polski, często bowiem - wraz z wizerunkiem orła białego - widniały na proporcach i sztandarach.

Pierwszy opis, jak powinna wyglądać kokarda narodowa znalazł się w uchwale Sejmu z 7 lutego 1831. Kokarda miała być dwubarwna i nawiązywać do powstańczego herbu polskiego, na którym widniały polski Orzeł Biały i litewska Biała Pogoń na czerwonym tle.

Pierwsze kokardy miały kształt okrągły, były przeważnie robione ze wstążek lub naszywane na kawałek metalu lub drewna.

Nie do końca wiemy, w jaki sposób rozwiązano sprawę ułożenia kolorów.

Na słynnym obrazie Artura Grottgera „Pożegnanie i powitanie powstańca” kobieta przypina żegnanemu żołnierzowi kokardę, w której biel widnieje na zewnętrznym okręgu.

„Pożegnanie powstańca”. Część dyptyku Artura Grottgera namalowanego w latach 1865-1866. Muzeum Narodowe w Krakowie.

Kokardy przypinali bowiem często uczestnicy powstań: Powstania Styczniowego, Powstania Krakowskiego (1846), a także Powstania Wielkopolskiego (1918). Kokardy - przypięte do rogatywek - nosili też żołnierze Legionów Polskich w latach 1914 -1918.

Ostateczny kształt kokardy określony został przez Franciszka Kamockiego w broszurze „O proporcach, banderach, sztandarach i kokardach” z 1917 r. Określił w niej dokładnie, że kokarda do przypinania powinna mieć kształt okrągły i w jaki sposób powinno się komponować barwy na okręgach. Polska kokarda określona została, jako okrąg z białym środkiem i czerwonym paskiem na zewnątrz.

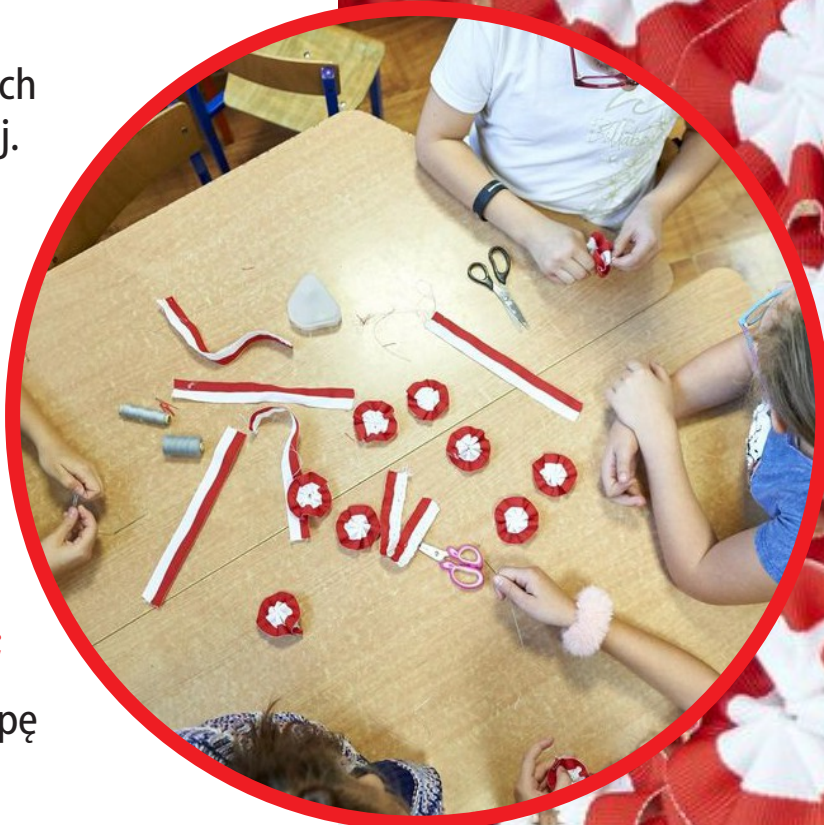
Współcześnie zasady noszenia kokardy określa np. Zarządzenie Nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 kwietnia 2014 r. w sprawie sposobu i okoliczności stosowania symboli Rzeczypospolitej Polskiej w jednostkach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustanowiło ono następujące zasady:

1. Kokardy narodowe mogą być używane w szczególności z okazji:
**Dnia Flagi Rzeczypospolitej Polskiej,
Święta Narodowego Trzeciego Maja,
Święta Wojska Polskiego
i Narodowego Święta Niepodległości;**
2. Należy je wpinać z lewej strony w klapę munduru lub ubioru cywilnego;
3. Składają się z dwóch okręgów: białego centralnego oraz okalającego go czerwonego;
4. Średnica kokardy powinna wynosić 40 do 60 mm, (czyli 4-6 cm), przy czym promień okręgu białego powinien stanowić $\frac{1}{2}$ promienia kokardy.

W ostatnich latach kokardy zaczęto tworzyć w szkołach i instytucjach kultury, uformowały się techniki szycia kokard z biało-czerwonej wstążki lub kolorowego papieru.

Kokardy narodowej nie należy mylić z kotylionem, który dla odróżnienia jest zaopatrzony dodatkowo w dwie wstążki wychodzące z rozetki w kolorze czerwonym i białym.

Źródła:

- F. Kamocki, „O proporcach, banderach, sztandarach i kokardach”, 1917 r.
- Zarządzenie Nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 kwietnia 2014 r. w sprawie sposobu i okoliczności stosowania symboli Rzeczypospolitej Polskiej w jednostkach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej
- A. Znamierowski "Insignia, symbole i herby polskie", Warszawa 2003
- "Gazeta Narodowa i Obca", nr 36 z 5 maja 1792 r.